

ISSN 2311-8946

Науково-практичний журнал

**«РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА
ТА УПРАВЛІННЯ»**

4 (30) листопад 2020 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

УДК 331.522.4:338.26(477.74)

Петровська Оксана Михайлівнакандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Одеського національного економічного університету**Мороз Анастасія Олександрівна**студентка
Одеського національного економічного університету**Левченко Юлія Михайлівна**студентка
Одеського національного економічного університету**РОЗРОБКА СТРАТЕГІЧНИХ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ЯК ГОЛОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ
ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ**

У статті розглянуто стратегію соціально-економічного розвитку Одеського регіону до 2020 року. Конкретизовано ключові принципи розробки плану заходів. Визначено стратегічне бачення та місію розвитку Одеського регіону. Окреслено заплановані та реалізовані стратегії станом на 2017 рік. Проаналізовано пункти плану «розумного регіону». Розроблені заходи з урахуванням проблем регіону.

Ключові слова: людський потенціал, стратегія економічного розвитку, соціально-економічний розвиток, «розумний регіон».

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасне суспільство прагне до постійних покращень рівня та умов життя, які можуть забезпечити їм сталий економічний розвиток. Вибір і обґрунтування механізмів, що обумовлюють соціально-економічний розвиток, опираються на зовнішні та внутрішні інтереси країни, пов'язані з реалізацією пріоритетів розвитку та стратегій.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Питання розвитку людського потенціалу та розвитку Одеського регіону є об'єктом наукових досліджень багатьох напрямів. Питання розкриття сутності, особливостей формування та розвитку Стратегій у вітчизняній та сучасній науковій літературі висвітлюються в працях таких українських науковців, як Третяк В.П., Скиба С.А., Бобровська О.Ю., Бойко А., Осипов В.М., Півоварчук І.Д., Парасюк І.Л., Гузенко Г.М.

Формулювання цілей статті. Розробка стратегічних програм соціально-економічного розвитку як головного елементу ефективного формування людського потенціалу Одеського регіону станом на 2021 рік.

Виклад основного матеріалу дослідження. Задля покращення якості життя населення держава та органи місцевого самоврядування повинні розробити ефективну стратегію економічного розвитку.

Стратегія економічного розвитку – це набір рішень, розроблених виходячи з можливостей країни і її поточного стану, що в перспективі забезпечить вихід держави на нові ринки збуту, зміцнення власної валюти, покращення рівня життя населення, збільшення експорту товарів, прискорення власного виробництва, зниження залежності від іноземних енергоносіїв [3].

Стратегія повинна враховувати специфіку регіонального планування, особливості соціально-економічного розвитку регіону та бути спрямована на вирішення його сучасних проблем.

Перш ніж розробляти стратегію економічного та соціального розвитку Одеської області потрібно зрозуміти, якою саме повинна бути область у 2020 році. Стратегія формує рамки для соціально-економічного розвитку Одеської області до 2020 року, спрямовуючи зусилля на досягнення наступного стратегічного бачення та місії (табл. 1).

Таблиця 1

**Стратегічне бачення та місія розвитку
Одеського регіону станом на 2020 рік [2]**

Напрямок	Зміст
Бачення майбутнього	Одеська область 2020 – це міжнародний логістичний та туристично-рекреаційний центр півдня України з конкурентоспроможною економікою, де налагоджений діалог між владою та суспільством для гармонійного розвитку особистості і створення безпечних та якісних умов життя на принципах сталого розвитку.
Місія	Забезпечення інтеграційних зв'язків в сфері міжнародного та міжрегіонального співробітництва у напрямку покращення ділового та інвестиційного клімату шляхом застосування комунікаційних технологій.

При розробці плану реалізації стратегії треба враховувати наступні фактори:

- визначення найбільш важливих проблем розвитку області, які можуть бути вирішені на регіональному рівні, виходячи з повноважень обласних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та ресурсів, які для цього можуть бути залучення;

- відповідність програм і проектів регіонального розвитку, включених до плану заходів з реалізації Стратегії, стратегічним та операційним цілям;

- децентралізація влади та реформування місцевого самоврядування.

Для досягнення реалізації стратегії недостатньо проаналізувати лише фактори впливу на розробку та реалізацію стратегії, також потрібно визначитися з ключовими принципами розробки плану заходів (табл. 2).

Сформоване бачення майбутнього та місія розвитку Одеського регіону, урахування всіх можливих факторів впливу та визначення з ключовими принципами розробки плану заходів дозволяє набагато якісніше виконувати заплановані заходи на шляху досягнення поставлених цілей. За такого підходу, на наш погляд, не виникатиме проблем при реалізації нових стратегій, дана модель дозволить досить детально вивчити проблеми та провести певні корегування в потрібному напрямку.

В Одесі 22 березня 2017 року Голова Одеської обласної державної адміністрації презентував Стратегічний план дій на 2017-2019 роки, який отримав назву "Розумний регіон".

"Розумний регіон" – це інноваційний план перетворень. Він враховує конкурентні переваги області й передбачає тісну взаємодію з місцевими органами влади, громадськістю та представниками бізнесу. Розрахований на максимальне залучення до процесу його реалізації представників усіх зацікавлених груп, які дійсно турбуються про розвиток Одещини [2].

Станом на 2017 рік було заплановано та реалізовано наступні стратегії:

Будівництво стратегічно важливих доріг. Особливу увагу приділено трасі Одеса-Рені, Кодима-Балта, Спаське-Вилково. Ця частина дороги має вкрай важливе стратегічне та соціально-економічне значення для Одеської області, оскільки з'єднує південну частину Одеської області з іншими регіонами України.

Початок реконструкції злітної смуги Одеського аеропорту.

Поліпшення інвестиційного клімату та збільшення обсягів залучення інвестицій та підвищення доходів місцевих бюджетів. Одним з найголовніших завдань Програми на період 2018–2020 роки є налагодження зв'язків між ви-

тизняними товаровиробниками і підприємствами сфери послуг та іноземними інвесторами, а також пошук нових перспективних ринків збуту продукції регіонального виробництва, стимулювання і максимальна підтримка її реалізації на світовому ринку.

Збільшення кількості робочих місць щонайменше на 10%. За даними Головного управління державної фіскальної служби України в Одеській області на 01 січня 2018 року в місті Одесі знаходяться на обліку 130,2 тис. суб'єктів господарювання усіх форм власності, у тому числі юридичних осіб – 54,6 тис. одиниць (+5,9 % до 2016 року), фізичних осіб-підприємців – 75,6 тис. одиниць (-2,5% до 2016 року) [1].

Запуск медичної реформи – створення до 10 госпітальних округів в Одеській області. Метою створення госпітальних округів в області є оптимізація вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги для забезпечення своєчасного доступу населення до медичних послуг належної якості, раціональне і ефективне використання ресурсів і бюджетних коштів закладів охорони здоров'я, що спрямовуються на забезпечення вторинної медичної допомоги; а також сприяти створенню умов для підготовки закладів охорони здоров'я до роботи в умовах управлінської та фінансової автономії.

Створення 77 груп швидкого реагування поліції. За кошти обласного бюджету було придбано та передано поліції області 77 патрульних автомобілів Renault Sandero.

Модернізація інформаційного порталу Одеської області. Облаштовано 100 нових кабінетів дистанційної освіти та 51 – для поглибленого вивчення природничо-математичних дисциплін. Усі школи області забезпечено Інтернетом.

Запуск проекту безкоштовних онлайн-курсів підготовки до ЗНО. За рік було збудовано 33 майданчики різного типу та створено програму онлайн-курсу підготовки до ЗНО.

Реалізація програми популяризації української культури та створення бренду Одеської області. Завдяки програмі спостерігалось збіль-

Таблиця 2

Ключові принципи розробки плану заходів [2]

Принципи	Зміст
Партнерство	Узгодженість спільних цілей шляхом консультацій представників влади, ділових кіл, освітніх установ, організацій громадянського суспільства та інших відповідних зацікавлених сторін.
Спільна участь та зацікавленість	громадська підтримка, зацікавленість діяти в напрямку спільних цілей, взаємна довіра, спільна відповідальність і підзвітність, а також захист від спроб окремих суб'єктів розвитку задовольнити лише власні інтереси.
Сталість	баланс і узгодженість стратегічних і операційних елементів (цілей, заходів, програм).
Інтеграція	досягнення широкої участі усіх зацікавлених сторін та забезпеченню їх потреб на регіональному рівні через розробку спільних заходів.
Інновація	визначення оптимальних і оригінальних дій у вигляді проектів з метою максимально ефективного використання наявних ресурсів.
Узгодженість, ієрархія та взаємопов'язаність	передбачення у планувальних документах нижчого рівня узгодженості з планами вищого рівня з більшою конкретизацією..
Паритетність	забезпечення рівних можливостей доступу об'єктів регіональної політики до ресурсів державної фінансової підтримки регіонального розвитку.
Субсидіарність	передача владних повноважень на найнижчий рівень управління для найбільш ефективної реалізації.

шення кількості туристів, які відвідали Одеську область минулого року, до 6,2 мільйонів. Щоб активізувати турпотік, зокрема, відкрилися 19 нових туристичних маршрутів, проведені близько 50 фестивалів.

Можемо зауважити, що усі заплановані пункти було виконано але для подальшого розвитку Одеського регіону цього замало, залишилися сфери у яких потрібно провести зміни. Проаналізувавши Стратегію розвитку Одеської області на 2017–2019 роки, було виявлено перспективні напрямки розробки стратегій на 2019–2021 рік.

Створення в області ефективної системи надання медичної допомоги. Втілення в життя Стратегії розвитку Одеської області на 2017–2019 роки дало змогу заснувати 10 госпітальних округів по всій області але для отримання більш якісної медичної допомоги, Одеський регіон потребує більшої кількості кваліфікованих та вузько спрямованих закладів. Тому станом на 2020 рік заплановано створення Реперфузійного центру у Дунайській обласній лікарні. Станом на 2019 рік у регіоні функціонували 2 реперфузійні центри – в м. Одеса та Балті, в яких протягом 2018 року врятовано понад 800 пацієнтів.

Ще один такий центр створюється у Дунайській обласній лікарні. Центр складається з агіографічної лабораторії, палати інтенсивної терапії та допоміжних приміщень.

Підвищення якості освіти та розвиток інновацій. Велику увагу слід приділити стану на наявності освітніх закладів, тому за планом розвитку Одеської області в 26 закладах дошкільної освіти передбачено:

- будівництво 8 закладів;
- реконструкція будівель 11 дитячих садків;
- капітальні ремонти приміщень 7 дошкільних установ;
- будівництво нових закладів дошкільної освіти в Одеській області.

Збільшення культурних подій в області. Одеський регіон відомий як курортне місто. Для залучення туристів та іноземних грошових потоків потрібно збудувати Міжнародний концертний комплекс. Це дасть змогу:

- залучення пулу інвесторів як на етапі створення комплексу, так і в період подальшої експлуатації – участь у заходах, їх організації;
- організація культурних, бізнес-подій світового рівня;
- організація всеукраїнського бізнес-майданчика;
- сприяння виходу на зовнішні ринки;
- створення значної кількості робочих місць;
- зростання туристичної привабливості регіону.

Створення туристичного порталу області. Заплановано будівництво індустріального парку «Кремидівський», який дасть змогу розвитку промисловим підприємствам, сервісній та логістичній сферам, бізнесовій інфраструктури на одній великій території. Індустріальний парк «Кремидівський» планується розташувати у с. Кремидівка Лиманського району між двома промисловими зонами м. Одеси та м. Южного. На території парку планується розміщення об'єктів машинобудування, легкої та харчової промисло-

вості, переробки. Реалізація цього проекту дасть змогу забезпечити в області понад 1000 робочих місць.

Особливу увагу треба приділити будівництву та капітальному ремонту автомобільних доріг загального користування державного значення. В Одеській області розвинена сільськогосподарська промисловість. Перевезення вантажу потребує наявності якісної та міцної дороги. Будівництво нових трас та об'їздних доріг дасть змогу зменшити навантаження та звільнити міські вулиці від вантажних машин.

Основне завдання регіональної політики на 2019–2021 роки для розвитку сфери зайнятості – це сприяти працевлаштуванню та раціональній суспільно-корисній зайнятості працездатного населення і запобігання масовому безробіттю шляхом здійснення активної політики на ринку праці та подання соціальної та матеріальної підтримки громадянам, що потребують соціального захисту.

Урахувавши усі проблеми регіону, можна розробити наступні заходи:

1. *Створення центрів надання адміністративних послуг.* Метою створення таких центрів, є забезпечення жителів Одеського регіону зручним, швидким, прозорим сервісом надання адміністративних послуг з 30-хвилинною доступністю у сучасних спеціально обладнаних приміщеннях.

2. *Виробництво нових виробничих потужностей.* З метою залучення інвестицій та створення робочих місць в Одеському регіоні запланована реалізація низки інноваційних проектів у сфері промисловості:

– будівництво нового заводу із переробки сої ТОВ «Дельта Вілмар СНД» дозволить збільшити вдвічі потужності із переробки насіння.

– будівництво олійно-екстракційного заводу та енергокомплексу на біотопливі ТОВ «Олсідз Блек Сі».

Завдяки будівництву цих заводів можна забезпечити робочими місцями близько 1000 осіб.

3. *Енергозбереження та енергоефективність.* Україна, яка споживає у загальному балансі більше 60–70 % імпортованих енергоресурсів, є однією з енергозалежних країн Європи. І цьому сприяє не тільки їх відсутність, а й неефективне використання, що загрожує національним інтересам та національній безпеці країни. Тому вирішення питань енергозбереження та енергоефективності в регіонах є одним з першочергових в умовах енергетичної кризи в країні.

4. *Розвиток альтернативної технології.* Заплановане введення в експлуатацію 28 сонячних електростанцій загальною потужністю 431 МВт. Для забезпечення гарячого водопостачання та підвищення енергоефективності в муніципальних освітніх закладах Одеси будуть встановлені сучасні геліосистеми.

За тривалі роки експлуатації тепломережі міста знос устаткування котелень і теплотрас досягнув критичного рівня. Втрати теплоносія стали позамежними, що призводить до незадовільної якості обслуговування населення і постійних аварій. Різке зростання цін на традиційне паливо – газ і вугілля – негативно позначається на тарифах і кінцевому споживачеві, тому для ви-

рішення даної проблеми необхідно *будівництво біо – ТЕЦ, яку краще побудувати на базі котельні КП «ТМО «Клинова» в місті Одесі.*

Будівництво біо – ТЕЦ дасть змогу за рахунок використання біомаси як джерела відновлювальної енергії скоротити споживання газу і зменшити тарифи на гарячу воду і опалення для жителів міста Одеси.

Проведення реконструкції та значних реформ потребує ТОВ «Промтоварний ринок» який щоденно налічує значну кількість відвідувачів міста Одеси та інших міст. «Промтоварний ринок» являється найкрупнішим платником податків та найкрупнішим роботодавцем Одеського регіону. Для залучення ще більшої кількості відвідувачів та виходу на міжнародний ринок, потрібно провести реконструкцію ринку, розробити проєкт, який буде налічувати близько 20000. торговельних та складських об'єктів. Завдяки реконструкції ринку може з'явитися 10000 додаткових робочих місць.

Висновки з проведеного дослідження. Розвиток та забезпечення гідного рівня життя людей Одеського регіону потребують досконального ви-

вчення усіх потреб населення, ключових факторів впливу. Проаналізувавши Стратегічний план дій голови Одеської обласної Державної адміністрації 2017–2019 можна зробити висновки, що усі поставлені цілі було реалізовано завдяки чітко розробленим стратегіям, що сприяло підвищенню конкурентоспроможності Одеського регіону; збільшило потік туристів. Одеський регіон став привабливим для залучення іноземних інвесторів, що позитивно сказалося на економіці та розвитку регіону.

Таким чином, реалізувавши дані статистичні розв'язки Одеського регіону можна буде вирішити ряд проблем таких, як: підвищення якості освіти; поліпшення системи надання медичної допомоги; збільшення культурних подій в області; створення туристичного порталу області; розвиток реального сектору економіки; удосконалення системи надання адміністративних послуг та вирішення проблем з електроенергією.

Для реалізації стратегії потрібно назначити відповідальних за виконання стратегії та контролюючі їх органи. Переглянути та удосконалити законодавчу та нормативну бази.

Література:

1. Рішення «Про затвердження Програми залучення зовнішніх ресурсів та розвитку міжнародної діяльності Одеської області на 2018–2020 роки». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/584-VII.pdf>.
2. Стратегічний план дій голови Одеської Обласної Державної адміністрації 2017-2019, «Розумний регіон». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oda.odessa.gov.ua/statics/pages/files/5b0287ae92db6.pdf>.
3. Третяк В.П., Поколюда Т.В. Аналіз підходів до формування стратегії економічного розвитку держави // Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. – 2016. – 54 с.

Петровская Оксана Михайловна

кандидат политических наук, доцент,
доцент кафедры управления персоналом и экономики труда
Одесского национального экономического университета

Мороз Анастасия Александровна

студентка
Одесского национального экономического университета

Левченко Юлия Михайловна

студентка
Одесского национального экономического университета

РАЗРАБОТКА СТРАТЕГИЧЕСКИХ ПРОГРАММ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАК ГЛАВНЫЙ ЭЛЕМЕНТ ЭФФЕКТИВНОГО ФОРМИРОВАНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА НА ПРИМЕРЕ ОДЕССКОГО РЕГИОНА

Аннотация

В статье рассмотрены стратегии социально-экономического развития Одесского региона до 2020 года. Конкретизированы ключевые принципы разработки плана мероприятий. Определены стратегическое видение и миссия развития Одесского региона. Определены запланированные и реализованные стратегии по состоянию на 2017 год. Проанализированы пункты плана «умного региона». Разработаны мероприятия с учетом проблем региона.

Ключевые слова: человеческий потенциал, стратегия экономического развития, социально-экономическое развитие, «умный регион».

Petrovska Oksana

Candidate of Political Science, Associate Professor,
Associate Professor of Personnel Management and Labor Economics
Odessa National Economic University

Moroz Anastasiia

Student
Odessa National Economic University

Levchenko Yuliia

Student
Odessa National Economic University

DEVELOPMENT OF STRATEGIC PROGRAMS OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AS THE MAIN ELEMENT OF EFFECTIVELY FORMATION OF HUMAN POTENTIAL ON THE EXAMPLE OF THE ODESSA REGION

Summary

The article considers the strategy of socio-economic development of the Odessa region until 2020. The key principles of developing an action plan are specified. The strategic vision and mission of development of the Odessa region are defined. The planned and implemented strategies as of 2017 are outlined. The items of the "smart region" plan are analyzed. Measures have been developed taking into account the problems of the region.

Key words: human potential, economic development strategy, socio-economic development, «smart region».

УДК 338.2

Приходська Ірина Вікторівна

студентка магістратури

Одеської національної академії зв'язку імені О.С. Попова

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ ШЛЯХОМ РЕОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕСІВ

В умовах сучасної економіки, активного розвитку підприємництва, модернізації державного сектору значно змінюється зміст організаційних, управлінських, соціально-економічних відносин як в системі державного управління, так і в управлінні на рівні окремого підприємства. Непередбачуваність та нестабільність зовнішнього середовища, швидкість змін, що відбуваються, в будь-якому випадку, будуть зростати й далі. Отже, управлінню необхідно адаптуватися не тільки до теперішніх умов, а й забезпечувати свою конкурентоспроможність тривалий період. У реальності зовнішні і внутрішні зв'язки економічних систем постійно змінюються, змінюються умови функціонування традиційних структур управління, змінюються їх елементи. Стрімкий розвиток технологій, різноманіття пропонованих товарів і послуг, скорочення їхнього життєвого циклу, поява конкурентоспроможних організацій, підвищення вимог покупців, збільшення обсягів та швидкості отримання інформації – все це відбувається у зовнішньому середовищі, змушуючи підприємства шукати нові підходи для їх управління. Метою наукового дослідження є визначення напрямків удосконалення системи управління державним підприємством в сучасних умовах та розробленні комплексу заходів, спрямованих на формування ефективних організаційних структур управління. Результати. Надано визначення термінів «управління», «система управління», «методи управління» й представлено узагальнення існуючих підходів до їх розуміння. Запропоновано шляхи удосконалення системи управління для двох груп державних підприємств. Запропоновано методологічні підходи, які найбільш характерно підходять до державних підприємств. Сформульовано напрями вдосконалення системи управління державним підприємством. Проаналізовані існуючі підходи до побудови системи управління на підприємстві. Реорганізація державного підприємства передбачає зміну керівного функціонування у напрямі покращення якості управління, підвищення ефективності надання послуг. Проведений аналіз показав необхідність вдосконалення системи управління підприємства державної форми власності за допомогою комбінованої моделі управління, яка надасть змогу цілісно розвивати господарський комплекс країни. Відповідно, за таких умов держава включає інші важелі для розвитку вітчизняної економіки. Адже перед нею не стоїть завдання максимізації прибутку.

Ключові слова: аналіз, управління, система, елемент, державне підприємство.

Постановка проблеми. Система управління підприємством показує високу ефективність тільки тоді коли менеджери підприємств, які приймають управлінські рішення та встановлюють форми контролю беруть на себе відповідальність за виконання цих рішень, працюючи злагоджено, коли між рівнями управління підприємством немає непорозумінь, створено чіткий

алгоритм взаємовідносин. Відсутність такого механізму між рівнями управління знижує ефективність управління усієї системи. Державне підприємство потребує вдосконалення системи керування [1, с. 45].

Чим якісніше на підприємстві розроблена система управління, тим ефективніше буде його діяльність. Як правило, керівники підприємств не